

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Мазайкіна І. О.

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Постановка проблеми. Оскільки Україна стала незалежною демократичною державою, існує потреба в розвитку індивідуального потенціалу кожної особистості. Потреба сучасного суспільства в самостійних, творчих, гармонійно розвинутих, активних людей визначає сучасний перехід до нової, особистісно-орієнтованої освітньої парадигми.

Аналіз останніх досліджень. Проблема особистісно-орієнтованого підходу нова. Лише на початку 90-х років вперше в Україні в журналі «Всемирная литература в средних учебных заведениях Украины» (2000, № 5) вийшла стаття, яка містила в собі пояснення поняття особистісно-орієнтованого підходу. В сучасній практиці та теорії навчання виховання можна вирізнити кілька підходів, що визначають основи особистісної орієнтації освіти: філософський, представниками якого є Д.Н. Белухін, В.С. Біблер, Б.С. Гершунський, С.В. Клепко, В.В. Лутай, М. Полані, Н.Г. Ничкало та ін.; психологічний (І.Д. Бех, Л.С.Виготський, С. Рубінштейн, К. Роджерс, А. Маслоу, Е.Фромм та ін.); педагогічний (С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, Ж.А. Меншикова, О.М. Пехота, В.В. Рибалка, О.Я. Савченко, Г.С. Сазоненко, В.В. Серіков, В.О. Сухомлинський, В.М. Хайруліна І.С. Якиманська, та ін.); соціально-педагогічний (Я.А. Коломинський, С.І. Подмазін, А.А. Реан, та ін.); соціологічний (А.Й.Капська, С.Г. Карпенчук, О.А. Кузьменко, Д. Майєрс, Д.І. Пащенко та ін.). Особистісна орієнтація розглядається також в процесі навчання і виховання (І.Д. Бех, М.Ю. Красовецький та ін.) [8, с.1].

Мета даної статті – визначити сутність особистісно-орієнтованого підходу та розглянути особливості його застосування у роботі з іноземними студентами.

Підтримуючи точки зору Калганової, Меншикова, Сковороди вважаємо, що спілкування та співпраця викладача зі студентом є важливою передумовою успішного навчання; особистісно-орієнтований підхід у педагогічній системі виявляється у розумінні вихователем думок, переживань, прагнень вихованця, у вірі в його благодатне особистісне начало.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно розглянути поняття «особистість», яке є ключовим у даній проблемі. Слід зазначити, що це поняття широко використовується в нашому суспільстві, а також в різних суспільних науках. Винославська О.В., Бреусенко-Кузнецов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. визначають особистість як системну соціальну характеристику індивіда, що формує предметну діяльність та спілкування і зумовлює причетність до суспільних відносин [3, с. 1]. Протягом всього життя, особистість піддається багатьом факторам впливу: політичним, культурним, національним. Термін «орієнтація» відображає переважно ідейний аспект так, як термін «підхід» більш конкретний і більш зрозумілий: він має практичний сенс.

У ХХІ ст. гуманізація освіти, що основана на гуманістичних цінностях, стає важливим в процесі оновлення змісту навчально-виховного процесу. Саме тому авторитарно-дисциплінарні моделі навчання змінюються на особистісно-орієнтовані, суттєвими ознаками яких є навчання й виховання особистості, з урахуванням усіх психічних та фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі людини. Це створення умов для творчості, саморозвитку та самореалізації; це виникнення вмінь та прагнень завжди бути необхідним, корисним своїй країні. Отже, головна мета - це навчання й виховання саме такої особистості. Всі зміни, що відбуваються в нашому сучасному суспільстві вимагають сильну духом особистість зі значним

творчим потенціалом, яка б змогла легко проявити себе в нашому суспільстві та адаптуватись до будь-яких умов. В наш час головне не лише мати глибокі знання, але й успішно застосовувати інноваційні технології для того, щоб навчитись жити самому та бути взірцем для майбутнього покоління.

Ідея особистісно-орієнтованого підходу з'явилася ще у Сократа та Аристотеля, котрі стверджували, що навчання повинно базуватись на основі діалогу вчителя та учня. Лев Толстой також займався цим питанням і розробив дидактичні рекомендації вчителям. На його думку, навчання має бути приємним та цікавим для учня. На думку Калганової спілкування та співпраця вчителя з учнем є важливими передумовами успішного навчання. Меншикова активно вивчала проблему особисто-орієнтованої взаємодії вчителя та учня. Особистісно-орієнтований характер взаємодії викладача і студентів, учителя і учнів буде встановлений тоді, коли їх відносини поступово перейдуть від суб'єктно-об'єктних до суб'єктно-суб'єктних. Г.С.Сковорода вважав, що особистісно-орієнтований підхід у педагогічній системі виявляється у розумінні вихователем думок, переживань, прагнень вихованця, у вірі в його благодатне особистісне начало. Відомий український педагог К.Д.Ушинський також зробив значний внесок у розвиток ідей особистісно-орієнтованої педагогіки. Він вимагав будувати виховний процес із урахуванням природи вихованця і розглядав виховання у тісному взаємозв'язку з психологією, анатомією та фізіологією людини

І. Д. Бех розкрив психолого-педагогічні засади створення інноваційних виховних технологій та розв'язання соціально-моральних завдань, спрямованих на духовне зростання людини [2, с. 32].

Згідно з тим, що в особистісно-орієнтованому підході суб'єктами в навчальному процесі являються як особистість студента, так і особистість викладача, то, саме через їхню співпрацю, взаємодопомогу та спілкування залежить продуктивність процесу навчання. Кожен викладач повинен розуміти, що на занятті головне не лише пояснити доступно новий матеріал,

але й зацікавити учня у вивченні матеріалу. Потрібно завжди мотивувати кожного студента, проявляти інтерес щодо його точки зору. Слід зазначити також, що саме викладач, який працює творчо, в змозі вирішити важливу для вищої школи проблему виховання особистості на підставі особистісно-орієнтованого підходу. Творчість визнає характер відношень між вихователем та вихованцем, виступаючи одночасно, як мета (виховання творчої особистості), і як умова такого виховання (творчість, як поява нових особистісних структур) [7, с. 24]. Але, все-таки, в навчальному процесі саме студент являється основною фігурою, від якого залежить всі результати роботи, рівень знань та прагнення навчатись самостійно. Потрібно відзначити і те, що особистісно-орієнтований підхід використовують і при вивченні іноземних мов. Аналіз методичної літератури доводить, що проблема особистісно-орієнтованого підходу займає головне місце у вивченні іноземних мов. В основу цієї методики закладений метод активізації резервних можливостей особистості та колективу, яка реалізується завдяки взаємозв'язку індивідуальних та групових форм роботи, використання різноманітних прийомів навчання, включаючи ігрові, для того, щоб створити гарний психологічний клімат [4, с. 53].

Дуже важливий показник прогресу людства - рівень гуманізації суспільства, тобто таке становище в ньому особистості, яке визначає рівень її економічної, політичної і соціальної свободи; рівень задоволення матеріальних і духовних потреб; стан її психофізичного і соціального здоров'я, показує саме особистісна орієнтація освіти. Тому в процесі гуманізації суспільства важко переоцінити загалом роль освіти як соціального інституту, і особливо навчальних закладів нового типу, на які покладається завдання створити реальні умови організації особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу з метою подолання головних суперечностей сучасної системи освіти, а саме: відчуження офіційно діючої системи освіти від індивідуальних інтересів більшості людей, від їх власних переживань; відчуженість викладача та студента від самого процесу

навчання в умовах неймовірної рухливості сучасного динамічного світу (елементів його політичної і соціальної структури, інноваційних процесів, наростаючого темпу змін у всіх сферах життя) [8, с.2].

Між особистісно-орієнтованим навчанням та особистісно-орієнтованим вихованням різниця не значна, тому педагоги часто не розрізняють ці два поняття, а це є педагогічно некоректно. Адже, існує чітке визначення поняття особистісно-орієнтованого виховання: «особистісно-орієнтоване виховання – новий тип виховання, що розвивається в постіндустріальному суспільстві, сутність якого полягає в подоланні суперечності між вихованням «для всіх» і вихованням «для кожного» на основі повороту до особистості, її індивідуального творчого потенціалу» [4, с.46].

Особистісно-орієнтований підхід має значно гуманізувати навчально-виховний процес, максимально розкрити потенційні творчі можливості студента, стимулювати його до особистісно-розвиваючої творчості. Особистісно-орієнтоване виховання – це виховання методологічного типу, яке для свого обґрунтування звертається до всього універсалу соціально-гуманітарних наук і спирається на фундаментальні філософські, психологічні ідеї про людину і процеси її індивідуально-особистісного розвитку, про виховання як ціннісно-орієнтований процес, про виховний простір як проекцію майбутньої суспільної поведінки людини в соціумі тощо [5, с. 54].

В наш час іноземні громадяни мають право на освіту незалежно від національності, соціального і майнового стану, статі, роду та характеру занять, належності до партій, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин.

Навчання в вищих навчальних закладах здійснюється на підставі:

- міжнародних договорів України;
- загальнодержавних програм;
- договорів, укладених з юридичними та фізичними особами.

За статистикою, приблизно двоє зі ста тих, хто навчається у вищих навчальних закладах являються іноземними студентами. Такі країни як

США, Франція, Польща та Німеччина користуються великим попитом серед абітурієнтів. Жителі країн, що входять до складу ЄС, мають право на навчання в будь-якій країні ЄС, на таких же умовах, як громадяни тієї країни. Умови вступу можуть відрізнятись в різних країнах і університетах. Слід пам'ятати, що іноземний студент не може отримати відмову щодо вступу до університету на підставі своєї національності. Університет може лише попросити пройти мовний тест. Відомо, що законодавство ЄС не звільняє вас від плати за навчання. Однак воно гарантує вам однакові права з громадянами країни, в якій ви хочете навчатись, тобто ціна на навчання не повинна відрізнятись. Потрібно зазначити, що іноземний студент відчуває себе комфортніше та спокійніше з іншими студентами своєї ж нації.

Існує досить важлива проблема, що являється актуальною для методистів - вибір навчальних матеріалів при навчанні іноземних студентів медичного профілю на початковому етапі навчання. Іноземні студенти, що навчаються на першому курсі у ВНЗ будь-якого профілю не володіють достатньо українською чи російською мовою, тому і не можуть читати навчально-наукові тексти зі своїх профільних предметів. Виникає інша проблема, що пов'язана з тим, що викладач філолог не компетентний у галузі медицини чи радіотехніки і йому важко підібрати навчальні матеріали, тобто важко задовольнити комунікативні потреби студентів. Потрібно взяти до уваги і те, що всі наявні підручники та навчальні матеріали, якими користуються студенти різних вузів, на жаль, не відображають комунікативних потреб. Адже, досить часто такі підручники або методичні матеріали видають саме викладачі - філологи, які не компетентні в профільних предметах іноземних студентів. Як показує практика, тексти та статті, створені філологами, без залучення викладачів конкретних профільних предметів призводить до того, що в навчальному матеріалі безліч помилок, але граматично все правильно. Отже, часто такі матеріали представляють собою перекручену інформацію по Також такого типу підручники містять адаптовані тексти. Саме тому, на практиці, це означає,

що порушується смислова структура самого тексту. Студенти-іноземці, через відсутність знань і навичок, стикаються з такими проблемами які умовно можна розділити на 3 групи: 1) недостатньо високий рівень володіння шкільною програмою з різних предметів; 2) незнання термінів незнання синтаксичних конструкцій, які обслуговують письмову форму наукового стилю мови; 3) незнання синтаксичних конструкцій, які обслуговують письмову форму наукового стилю мови [1, с.3].

Для викладачів, які працюють з іноземними студентами, досить важливо і необхідно використовувати особистісно-орієнтований підхід. Адже, досить необхідними умовами для навчання є сприятлива атмосфера в групі, розуміння того, що між студентами різниці жодної немає. Викладач має усвідомлювати те, що орієнтований підхід у педагогічній системі виявляється у розумінні думок, переживань, прагнень студента, у вірі в його сили, в моральній та психологічній підтримці, так, як іноземні студенти перебувають в постійній напрузі, адже для них все абсолютно нове та незнайоме. Так, як визначення творчих здібностей лежить в основі особисто-орієнтованого підходу, то кожному викладачу необхідно створити такі умови, щоб кожен студент мав змогу розкрити свій творчий потенціал. Наприклад, можна організувати тематичну вечірку, де кожен студент-іноземець представлятиме свою країну, буде розповідати цікаві звичаї та традиції, приготує національну страву. Таким чином, ще можна налагодити стосунки міжособистісного характеру, студенти стануть дружнішими та не будуть переживати, що їх не зрозуміють, не будуть боятись висловлювати свою точку зору. Головне, щоб викладач приклав усі зусилля щодо організації такого заходу та залучив кожного студента приймати участь. Цікава та захоплююча організація такого заходу допоможе викладачу знайти спільну мову з кожним окремим студентом. Якщо іноземні студенти помітять та зрозуміють, що їх прийняли за своїх, то вони будуть ставитись з повагою до викладачів та з великим задоволенням будуть відвідувати заняття та будуть проявляти інтерес до нового матеріалу.

Висновки. Отже сутність особистісно-орієнтованого підходу полягає у виявленні творчого потенціалу у студентів, розуміння їх думок та переживань у процесі навчально-виховної діяльності. Його використання сприяє гуманізації навчально-виховного процесу, максимальному розкриттю потенційних творчих можливостей студента, стимулює особу до особистісно-розвиваючої творчості. Особливо важливого значення цей підхід набуває при підготовці іноземних студентів.

Список літератури

1. Авдеева Б. Міркування про автентичність в методиці навчання іноземних студентів інженерного профілю / Авдеева Б., Васильєва Т. В., Левина Г. М. – Електронний ресурс - http://refs.co.ua/54404rassuzhdenie_ob_autenticnosti_v_metodike_obucheniya_i_nostrannyh_uchashihsya_inzhenerного_profilya.html
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтований підхід: науково-практичні засади // Виховання особистості: [Навчально-методичний посібник: У 2 кн]. – Кн. 2. – К. : Либідь, 2003. – 344с.
3. Винославська О.В. Психологія. Навчальний посібник / Винославська О.В., Бреусенко-Кузнецов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. - К. : Фірма "ІНКОС", 2005.- 351 с.
4. Гришкова Р.О. Психологические условия реализации личностно-ориентированного обучения иностранному языку студентов нефилологических специальностей высших заведений образования : дисс. канд. пед. наук. – К., 2000. – 196 с.
5. Кособуцька Г. П. Основи педагогічної майстерності / Г. П. Кособуцька. – Рівне : РДГУ, 2006. – 356 с.
6. Пальчевський С. С. Педагогіка : Навч. посібник / С. С. Пальчевський. – К. : Каравелла, 2007. – 576 с.
7. Ягупов В. В. Педагогіка : Навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

8. Яценко С. Л. Соціально-філософський аспект проблеми особистісно-орієнтованого навчання / С. Л. Яценко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2003. - №12. – С. 182-185.

Анотація. В статті висвітлюються проблеми особистісно-орієнтованого підходу, який є необхідною умовою підготовки іноземних студентів. Так, визначені поняття та завдання реалізації особистісно-орієнтованої моделі освіти. А також теоретично стверджується положення про те, що особистісно-орієнтований підхід є необхідним при роботі з іноземними студентами для того, щоб створити сприятливі умови для самореалізації кожного студента.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід; гуманізація навчального процесу; творчі здібності; іноземні студенти.

Аннотация. В статье освещаются проблемы личностно-ориентированного подхода как необходимое условие подготовки иностранных студентов. Так, определены понятие и задачи реализации личностно-ориентированной модели образования, что личностно-ориентированный подход необходим при работе с иностранными студентами для того, чтобы создать подходящие условия для самореализации каждого студента.

Ключевые слова: личностно-ориентированный подход; гуманизация учебного процесса; творческие способности; иностранные студенты.

Annotation. The problems of the personal oriented approach which is a necessary task in the preparation of the foreign students are observed in the article. The term and task of realization of personal oriented model of education are defined and personal oriented approach is necessary in working with foreign students in order to create good conditions for selfrealization of every student.

Key words: personality-oriented approach; humanization of education; creative skills; foreign students.